IV. INVESTITSIYALAR VA QURILISH

2022- yil yanvar - dekabr oylarida viloyatning iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarini rivojlantirish uchun jami moliyalashtirish manbalari hisobidan 6780,8 mlrd. so‘m miqdorida asosiy kapitalga investitsiyalar kiritilib, 2021- yilning shu davriga nisbatan 94,5 % ni, shundan xorijiy investitsiyalar va kreditlar 2700,9 mlrd. so‘mni (jamiga nisbatan ulushi 30,7 %) tashkil etdi.

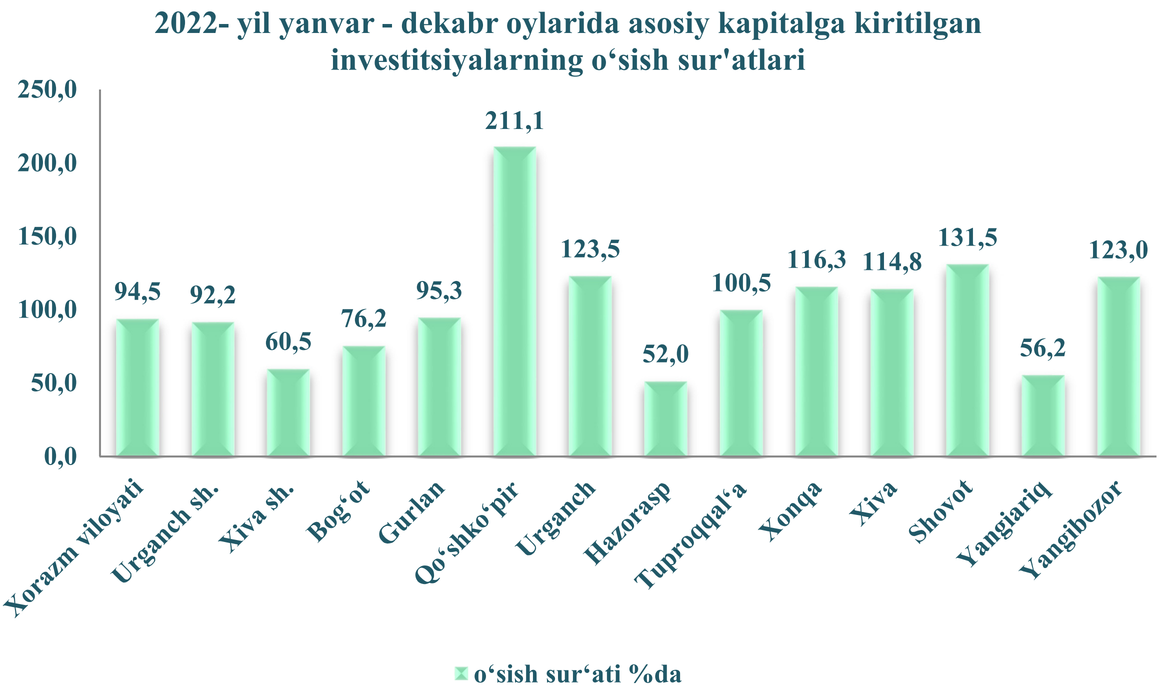

2022- yilning yanvar– dekabr oylarida jami asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning deyarli yarmidan ko‘pi, ya’ni 50,6 % viloyatning 4 ta hududi hissasiga to‘g‘ri keladi, jumladan, Urganch shahri 23,5 %, Qo‘shko‘pir tumani 11,0 %, Urganch tumani 7,7 %, Yangiariq tumani 8,3 %.

Viloyatning ayrim tumanlarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning yuqori o‘sish sur’atlari kuzatildi. Jumladan, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan Qo‘shko‘pir tumanida 2,1 martaga, Urganch tumanida 123,5 %, Yangibozor tumanida 123,0 %, Shovot tumanida 131,5 % va Xiva tumanida 114,8 % o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

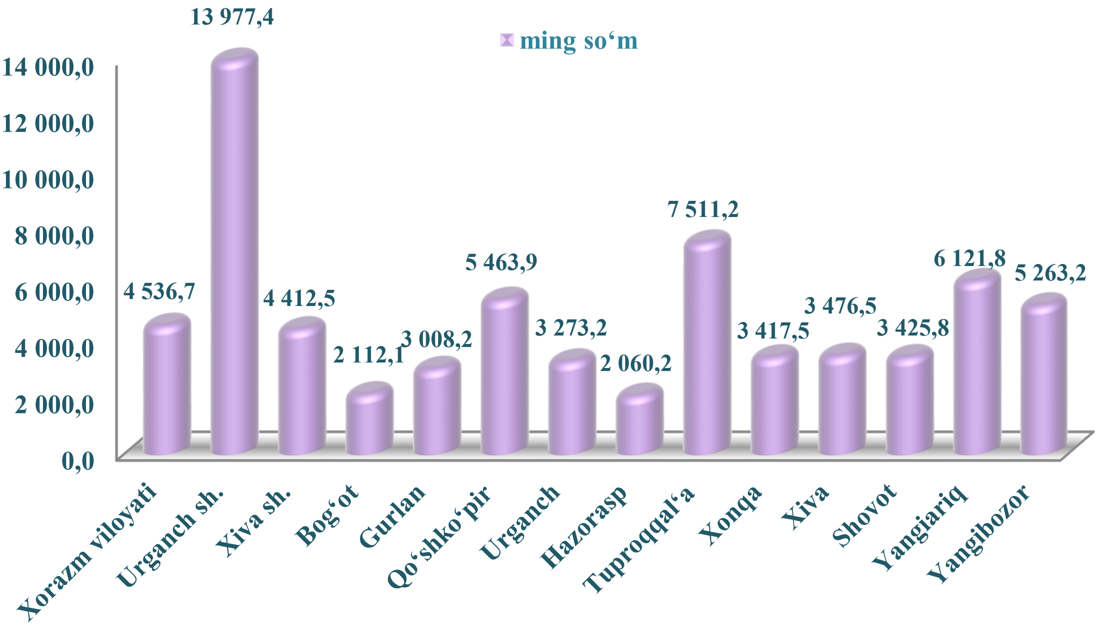

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar (% da)

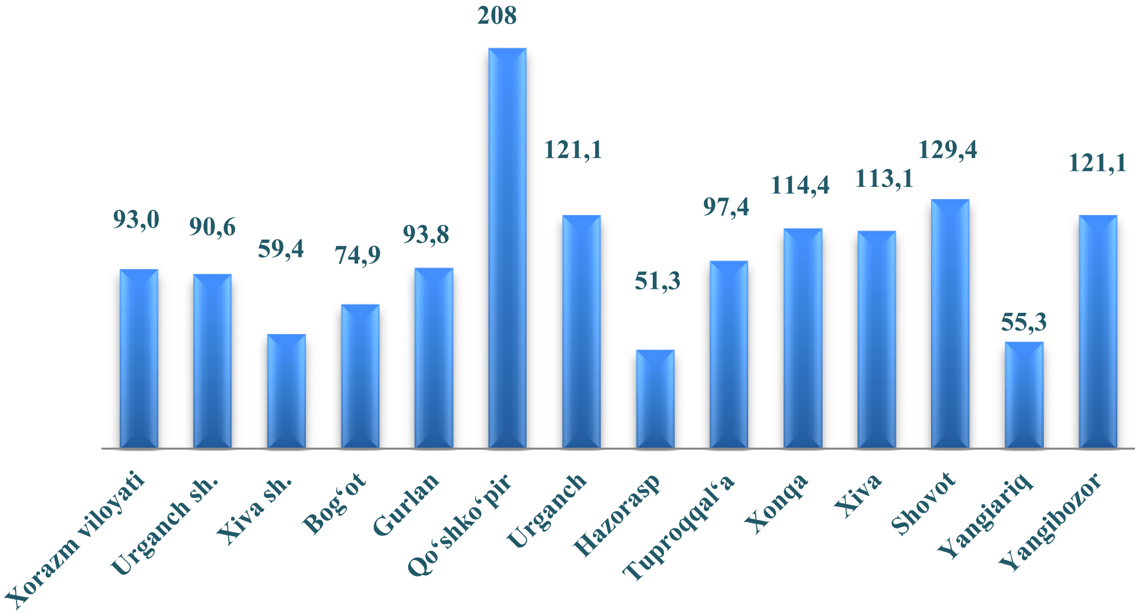

2022- yilning yanvar–dekabr oylarida aholi jon boshiga hisoblangan asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi bo‘yicha yuqori ko‘rsatkichlar Urganch shahrida 13977,4 ming so‘m (90,6%), Tuproqqal‘a tumanida 7511,2 ming so‘m (97,4 %) va Qo‘shko‘pir tumanida 5 463,9 ming so‘m (208,0 %) darajada qayd qilindi.

Moliyalashtirish manbalari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

(2022- yil yanvar – dekabr oylarida)

	mlrd. so‘m	*o‘sish sur’ati, %*	*yakunga nisbatan %*
Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar	**8806,6**	**94,5**	**100,0**
shu jumladan:			
Markazlashgan investitsiyalar:	**1372,0**	**100,9**	**15,6**
byudjet mablag‘lari	822,7	86,7	9,3
Suv ta’minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi	110,8	2,9 m.	1,3
tiklanish va taraqqiyot fondi mablag‘lari	104,8	46,8	1,2
hukumat kafolati ostida chet el kreditlari	333,7	2,2 m.	3,8
Markazlashmagan investitsiyalar:	**7434,6**	**93,5**	**84,4**
korxonalarning o‘z mablag‘lari	2254,4	101,2	25,6
aholi mablag‘lari	2111,8	102,8	24,0
xorijiy investitsiya va kreditlar	2367,1	80,0	26,9
shundan:			
to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya	612,9	78,2	6,9
tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari	701,1	98,9	8,0

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning texnologik tarkibi

(2022- yil yanvar- dekabr)

	jami	*Davlat*	*Nodavlat*
Jami, *mlrd. so'm*	**8806,6**	**1423,9**	**7382,7**
shu jumladan: umumiy hajmga nisbatan foiz ko'rinishida			
qurilish-montaj ishlari	55,0	74,5	51,3
mashina, uskunalar, transport vositalari ishlab chiqarish va xo'jalik jihozlar	39,8	19,8	43,6
Boshqa harajatlar	5,2	5,7	5,1

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning texnologik tarkibida viloyat bo'yicha qurilish – montaj ishlarining ulushi 55,0 % ni, mashina, uskuna, inventar sotib olishga harajatlar 39,8 % ni hamda boshqa harajatlar ulushi 5,2 % ni tashkil etdi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari

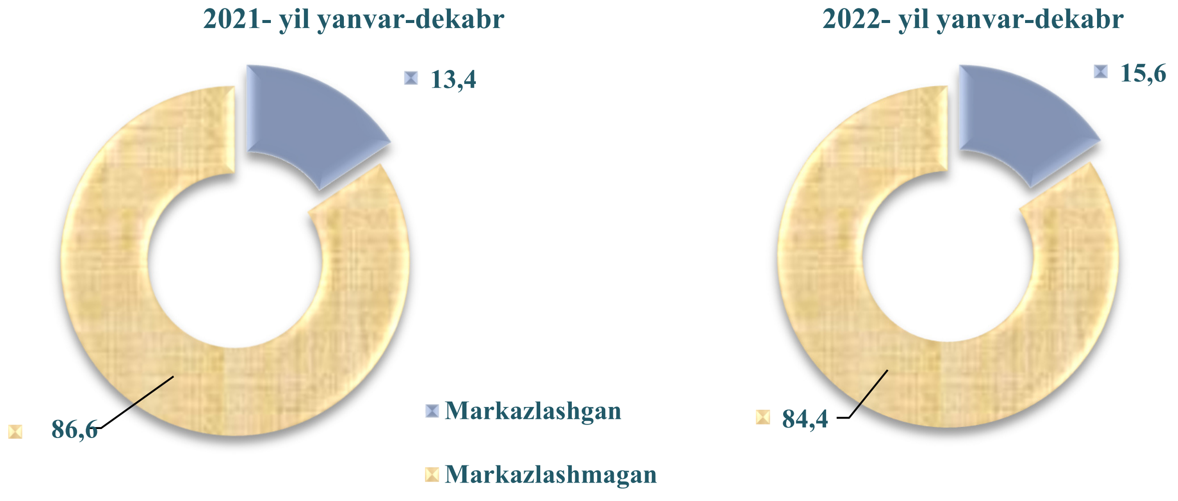

Viloyatda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari 2022- yil yanvar-dekabr oylarida mos ravishda 15,6 % va 84,4 % ni tashkil qilib, ushbu ko'rsatkichlarning ulushlari o'tgan yilning shu davrida 13,4 % va 86,6 % ni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashgan moliyalashtirish manbalari (ulushi % da)

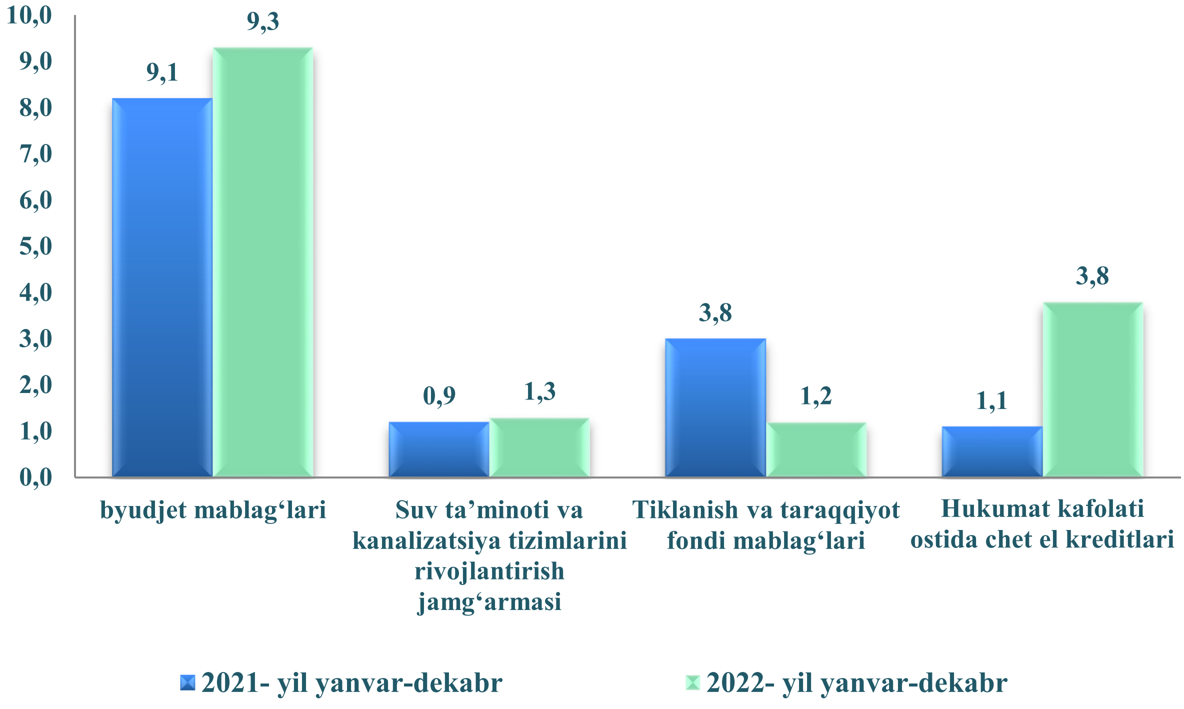

2021- yilning shu davri bilan solishtirganda O'zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy investitsiyalar ulushi 3,3 % punktga ko'paygan, mos ravishda Respublika byudjeti mablag'larining ulushi 1,0 % punktga kamaygan.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari (ulushi, *% da)*

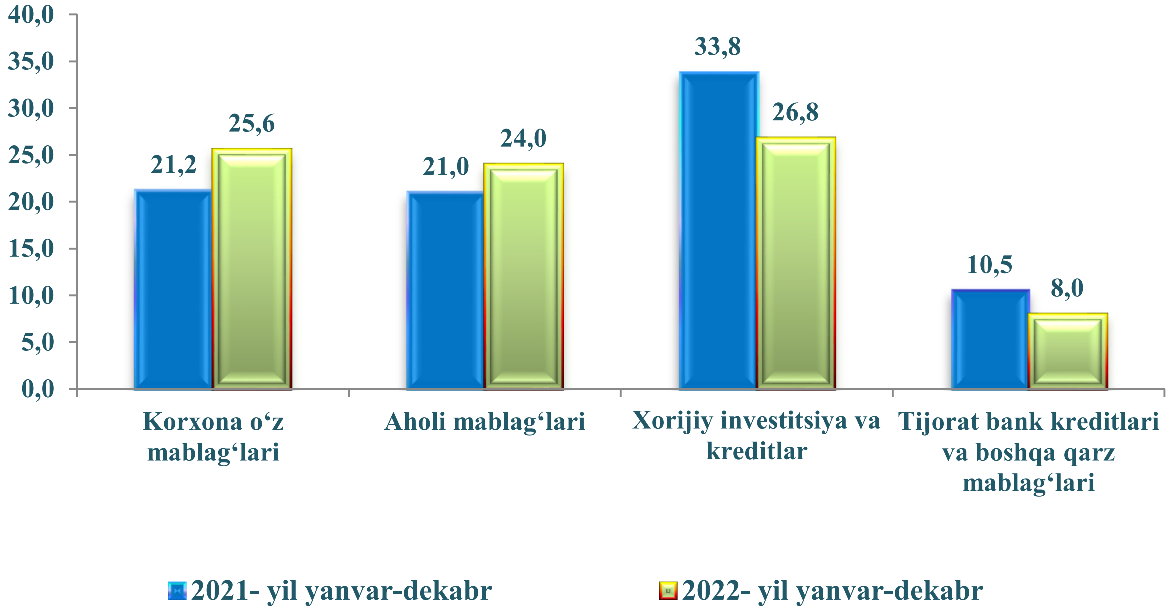

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo'yicha tarkibi

	Jami investitsiyalar mlrd. so'm	*Shu jumladan moliyalashtirish manbalari bo'yicha: (mlrd. so'm)*					
		Respublika byudjeti	*Suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg'armasi i*	*Korxona va aholi mablag'i*	*Tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag'lari*	*Xorijiy investitsiya va kreditlar*	*Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi*
Xorazm viloyati	**8 806,6**	**822,7**	**110,8**	**4366,2**	**701,1**	**2 700,9**	**104,8**
Shaharvatumanlar:							
Urganch sh.	2 072,8	292,2	1,4	1092,3	115,3	467,0	104,6
Xiva sh.	424,0	22,2	0,4	223,5	30,2	147,8	-
Bog'ot	361,2	20,5	2,4	243,2	48,0	47,0	-
Gurlan	460,9	62,5	2,2	244,9	55,4	95,7	-
Qo'shko'pir	969,8	29,9	2,1	520,8	46,3	370,7	-
Urganch	678,9	150,1	3,5	267,0	76,3	181,7	0,2
Hazorasp	412,9	36,7	26,9	256,8	25,6	66,8	-
Tuproqqal'a	430,4	34,3	16,1	255,6	52,6	71,8	-
Xonqa	660,6	36,6	33,6	287,0	76,1	227,3	
Xiva	524,6	48,3	2,3	238,8	62,5	172,7	-
Shovot	602,3	23,3	8,0	239,9	30,9	300,1	-
Yangiariq	734,0	20,9	9,9	221,8	34,0	447,5	-
Yangibozor	474,2	45,0	1,9	274,7	47,9	104,7	-

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha 2022- yilning yanvar–dekabr oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi

	mlrd. so‘m	*Jamiganisbatan % da*
Jami:	**8606,6**	**100,0**
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	1194,3	13,8
Ishlab chiqarish sanoati	1842,4	21,4
Qurilish	531,1	6,2
Ulgurji va chakana savdo, motorli transport vositalar va mototsikllarni ta’mirlash	369,1	4,3
Tashish va saqlash	739,2	9,0
Ta’lim	383,6	4,6
Jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar	1291,9	15,0
Boshqa faoliyat turlari	2255,0	25,7

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 59,2 % dan ortig‘i quyidagi iqtisodiy faoliyat turlariga yo‘naltirildi: ishlab chiqarish sanoati (21,4), qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi (13,8 %), jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar (15,0 %) va tashish va saqlash sohasi (9,0%)

2022- yilning yanvar – dekabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibi

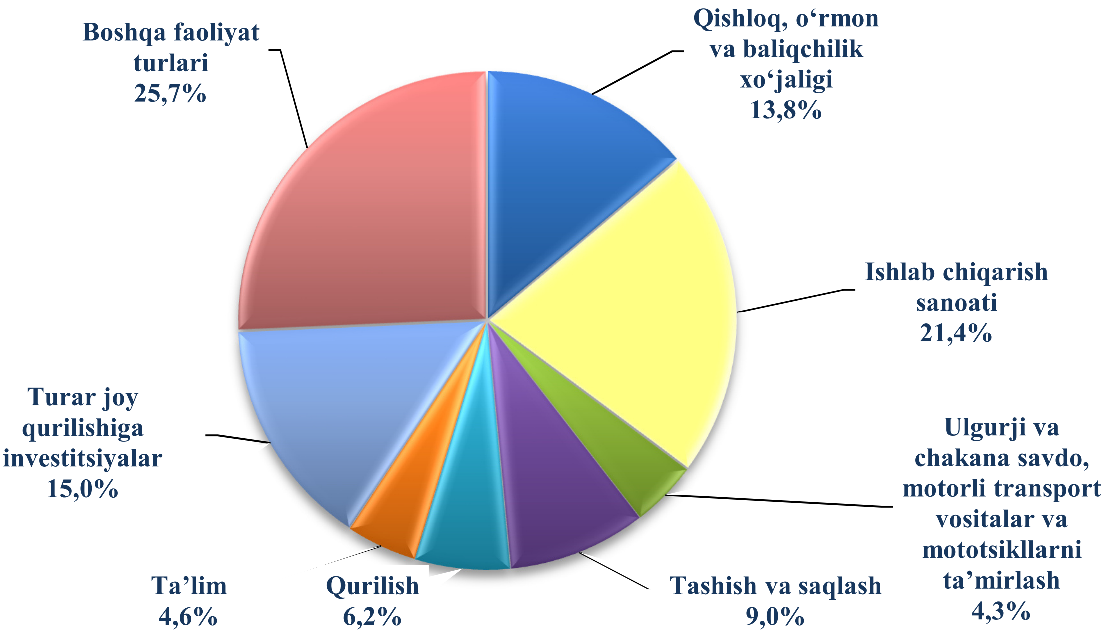

Asosiy kapitalga kiritilgan xorijiy investitsiya va kreditlar

2022- yilning yanvar– dekabr oylarida 2700,9 mlrd. so‘m (dollar ekvivalentida 246,6 mln. AQSH dollar) yoki o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 86,9 % asosiy kapitalga xorijiy investitsiya va kreditlar o‘zlashtirildi.

Xorijiy investitsiya va kreditlarning eng katta ulushi Urganch shahrida (17,3 %), Yangiariq tumanida (16,6 %) va Qo‘shko‘pir tumanida (13,7 %) kuzatildi.

Xorijiy investitsiyalarni o‘zlashtirish, kreditlarni qo‘shgan holda

	Xorijiy investitsiyalar o‘zlashtirildi, mlrd. so‘m		*Xorijiy investitsiyalar, nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan, kreditlar*	*jamiga*	*asosiy kapitalga investitsiyalar*
Xorazm viloyati	**2700,9**	**1710,6**	**100,0**	**30,7**
shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	467,0	248,8	17,3	22,5
Xiva sh.	147,8	80,4	5,5	34,9
Bog‘ot	47,0	43,7	1,7	13,0
Gurlan	95,7	95,7	3,5	20,8
Qo‘shko‘pir	370,7	370,7	13,7	38,2
Urganch	181,7	172,5	6,7	26,8
Hazorasp	66,8	66,8	2,5	16,2
Tuproqqal’a	71,8	71,8	2,7	16,7
Xonqa	227,3	227,3	8,4	34,4
Xiva	172,7	172,7	6,4	32,9
Shovot	300,1	0,0	11,1	49,8
Yangiariq	447,5	55,3	16,6	61,0
Yangibozor	104,7	104,7	3,9	22,1

Viloyatda xorijiy investitsiya va kreditlarning jami asosiy kapitalga o‘zlashtirilgan investitsiyalardagi ulushi 32,0 % ni tashkil qildi. Eng ko‘p ulushlar Qo‘shko‘pir tumani (9,9 %) va Urganch shahriga (6,3 %) to‘g‘ri keladi. Eng kam ulush Gurlan tumaniga (0,7 %) to‘g‘ri kelmoqda.

Xorijiy investitsiya va kreditlarni o‘zlashtirish (mlrd. so‘m)

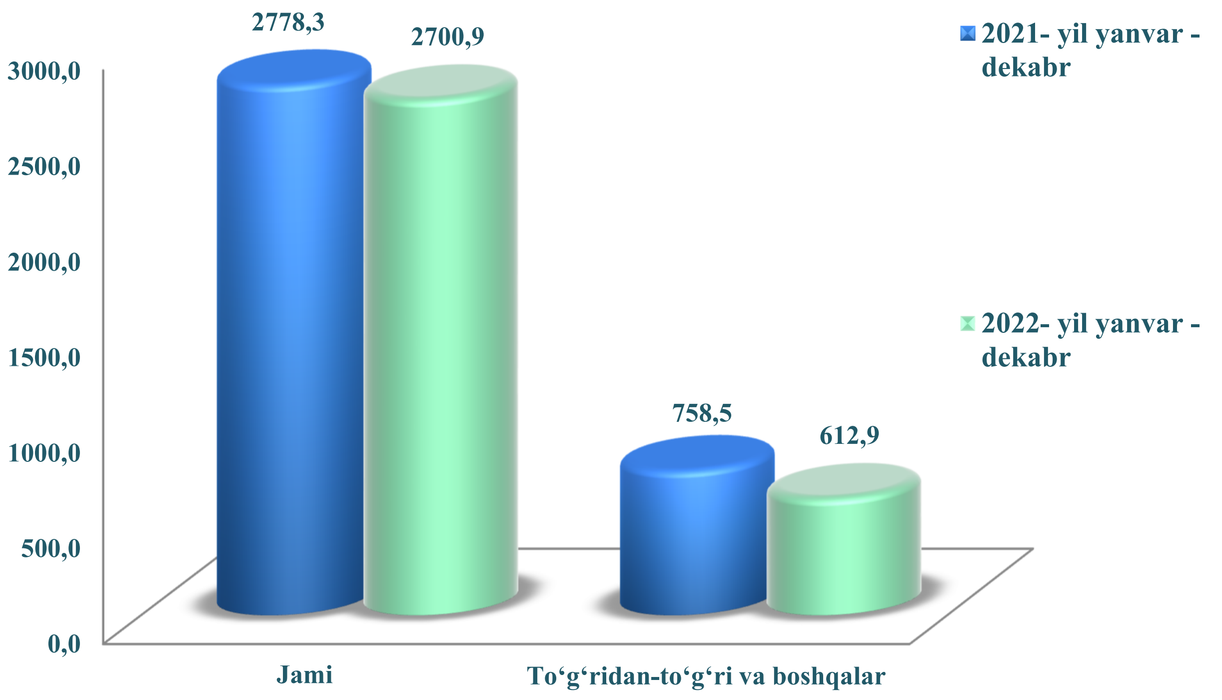

Jami o‘zlashtirilgan xorijiy investitsiya va kreditlarni 3,8 %, ya’ni 333,7 mlrd. so‘m (32,7 mln. AQSH dollar) O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy kreditlar, 96,2 foizi xorijiy investitsiyalar 2367,2 mlrd. so‘m (213,9 mln. AQSH dollar), shundan to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar 612,9 mlrd. so‘m (55,0 mln. AQSH dollar)ni tashkil qildi.

Ijtimoiy soha obyektlarini qurish

2022- yil yanvar-dekabr oylarida umumiy maydoni 1069,0 ming kv.m. bo‘lgan 3935 ta (2021- yilning yanvar- dekabriga nisbatan 104,7 %) shu jumladan qishloq joylarida 948,1 ming kv.m. (111,4 %) uy-joy foydalanishga topshirildi. Turar joy qurilishiga o‘zlashtirilgan investitsiyalar 1274,3 mlrd. so‘mni yoki jami investitsiyalardagi ulushi 14,5 % ni tashkil qildi.

2022- yil yanvar – dekabr oylarida ishga tushirilgan turar joylar

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*Ulardan yakka tartibdagi turar joylar*	
	ming kv.metr	*2021- yil mos davriga nisbatan % da*	*ming kv.metr*	*2021- yil mos davriga nisbatan % da*
Xorazmviloyati	**1069,0**	**104,7**	**1057,2**	**109,5**
Shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	106,1	106,1	106,1	106,1
Xiva sh.	111,5	111,5	111,5	111,5
Bog‘ot	86,8	86,8	86,8	86,8
Gurlan	124,4	124,4	124,4	124,4
Qo‘shko‘pir	105,1	105,1	105,1	105,1
Urganch	106,1	106,1	106,1	106,1
Hazorasp	111,5	111,5	111,5	111,5
Tuproqqal’a	86,8	86,8	86,8	86,8
Xonqa	124,4	124,4	124,4	124,4
Xiva	105,1	105,1	105,1	105,1
Shovot	106,1	106,1	106,1	106,1
Yangiariq	111,5	111,5	111,5	111,5
Yangibozor	86,8	86,8	86,8	86,8

Yangi qurilish va rekonstruksiya hisobiga turar joylar va ijtimoiy obyektlarni ishga tushirish

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*2021- yilning mos davriga nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan qishloq joylardi*	*Jami*	*shu jumladan qishloq joylardi*
Turar joylar umumiy maydoni, ming kv.metr	**1069,0**	**948,1**	**104,7**	**111,4**
ulardan:				
yakka tartibdagi turar joylar	1057,2	945,3	109,5	116,2
Namunaviy loyihalar asosida qurilgan yakka tartibdagi turar joylar	-	-	x	x
Poliklinikalar (QVPlarni qo'shgan holda), qatnov	-	-	-	-
Umumta'lim va ixtisoslashtirilgan maktablar, o'quvchi o'rni	8158	7728	x	x
Suv tarmog'i, km	524,1	484,4	97,7	99,4
Gaz tarmog'i, km	-	-	-	-

Ichimlik suvi tarmoqlari qurilishiga 2022- yilning yanvar-dekabr oylarida 198,9 mlrd. so'm investitsiya o'zlashtirildi.

Gaz tarmoqlari qurilishiga 2022- yilning yanvar- dekabr oylarida investitsiya o'zlashtirilmadi.

Qurilish ishlari

2022- yil yanvar- dekabr oylarida 4891,7 mlrd. so'mlik qurilish ishlari bajarilib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 102,1 % ni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida qurilish ishlari o'sish sur'ati

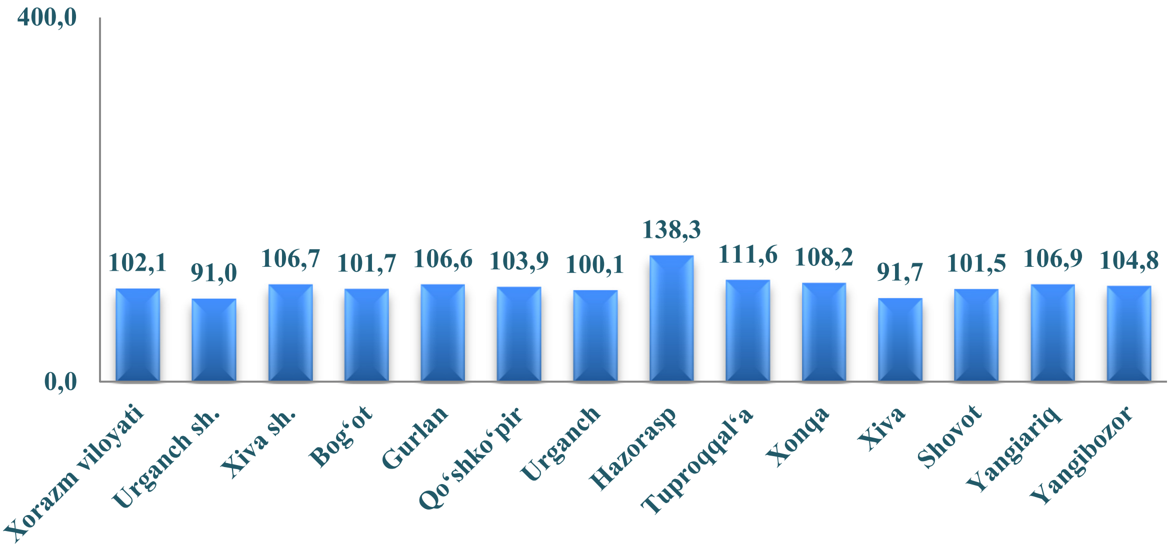

2021- yilning mos davriga nisbatan % da

Qurilish ishlari bo'yicha yuqori o'sish sur'atlari quyidagi shahar va tumanlarda: Hazorasp tumani 138,3 %, Tuproqqal'a tumani 111,6 % va Urganch tumanida 100,1 % o'sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga qurilish ishlari hajmi (ming so'mda)

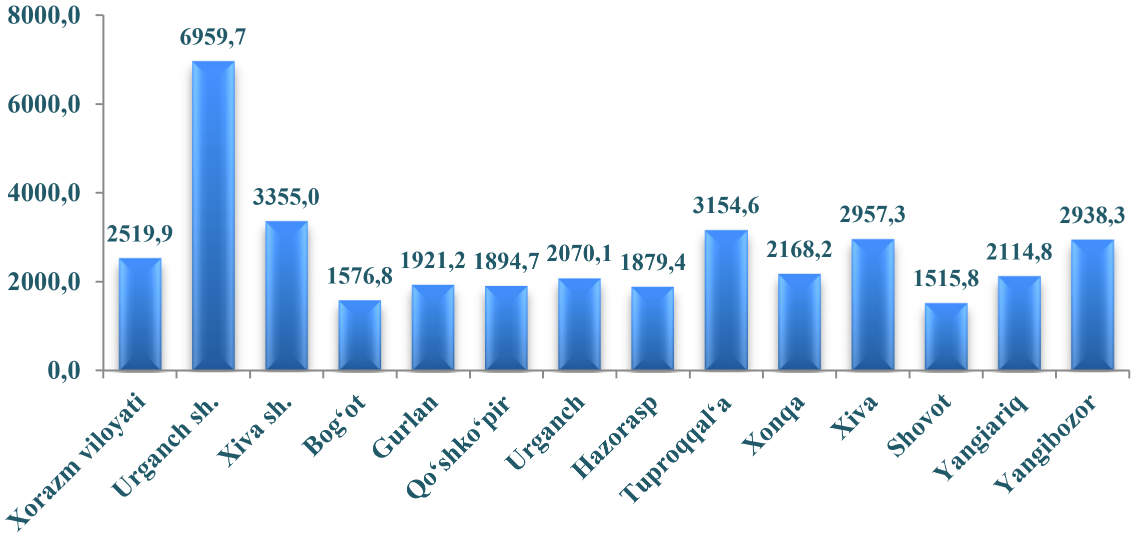

Mulkchilik shakllari bo‘yicha qurilish ishlari tarkibi

	yanvar–dekabr	
	2021- y.	*2022- y.*
Qurilish ishlari, ***mlrd. so‘m***	4228,5	4891,7
shu jumladan:		
davlat	251,3	267,4
nodavlat	3977,2	4624,3

Nodavlat mulkchilik shaklidagi tashkilotlar tomonidan 4624,3 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari amalga oshirilib, jami qurilish ishlari hajmidagi ulushi 94,5 %ni (2021- yil yanvar-dekabriga nisbatan o‘sish sur’ati 94,1 %) tashkil qildi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m*)

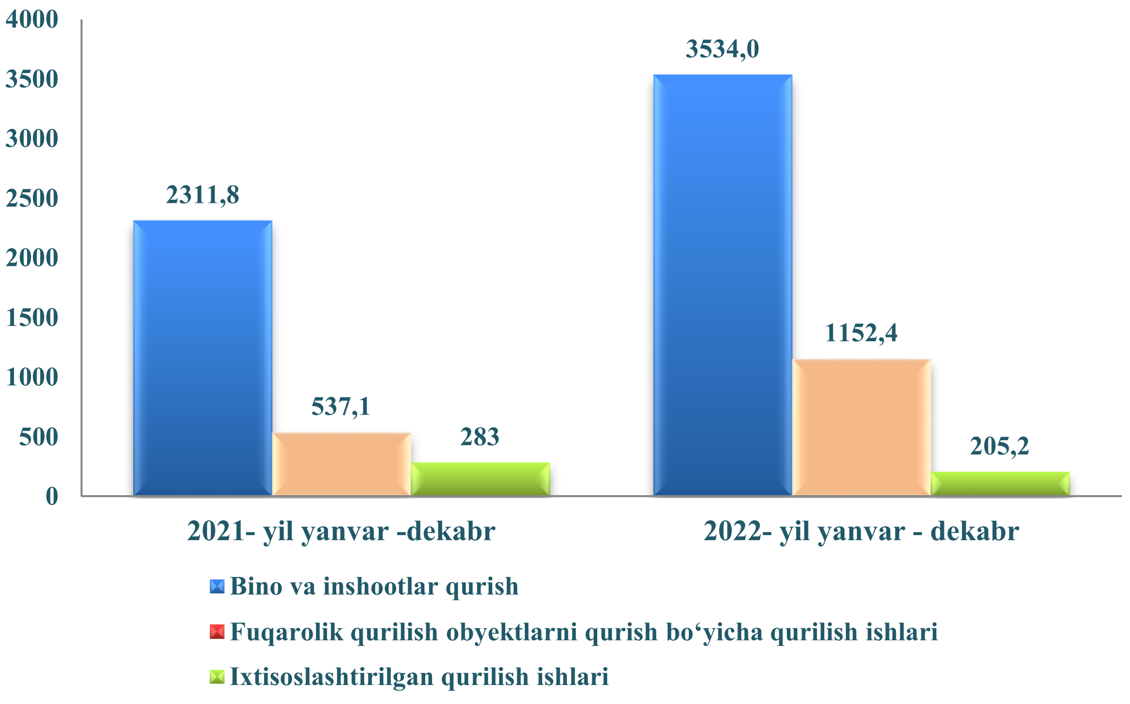

Qurilish ishlari umumiy hajmining 72,2 %i binolar va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish ishlari, 23,2 %i fuqarolik qurilishi obyektlarini qurish bo‘yicha qurilish ishlari va 4,2 %i ixtisoslashtirilgan qurilish ishlariga to‘g‘ri keldi. Shu jumladan, umumiy hajmdan 79,7 %i yangi qurilish, rekonstruksiya, kengaytirish, texnik qayta qurollantirish hajmiga to‘g‘ri keladi.

Hududlar kesimida qurilish ishlari mulkchilik shakllari bo'yicha

	Jami, mlrd.so'm	*shu jumladan mulkchilik shakllari bo'yicha, jami hajmga nisbatan % da*	
		davlat	*nodavlat*
Xorazm viloyati	**4891,7**	**5,5**	**94,5**
Urganch sh.	1032,1	7,4	92,6
Xiva sh.	322,4	6,9	93,1
tumanlar:			
Bog'ot	269,6	0,0	100,0
Gurlan	294,3	7,8	92,2
Qo'shko'pir	336,3	6,7	93,3
Urganch	429,3	0,0	100,0
Hazorasp	376,6	5,7	94,3
Tuproqqal'a	180,8	14,5	85,5
Xonqa	419,1	4,0	96,0
Xiva	446,3	0,0	100,0
Shovot	266,5	9,0	91,0
Yangiariq	253,6	8,9	91,1
Yangibozor	264,7	4,5	95,5

Shahar va tumanlar kesimida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m*)

	Qurilish ishlari, xizmatlar jami	*shu jumladan iqtisodiy faoliyat turlari:*		
		Bino va inshootlar qurilishi	*Fuqarolik qurilishi obyektlari*	*Ixtisos-lashtirilgan qurilish ishlari*
Xorazm viloyati	**4891,7**	**3534,0**	**1152,4**	**205,2**
Urganch sh.	1032,1	612,1	364,4	55,6
Xiva sh.	322,4	184,9	135,3	2,2
tumanlar:				
Bog‘ot	269,6	199,9	60,3	9,4
Gurlan	294,3	225,7	32,7	35,9
Qo‘shko‘pir	336,3	249,2	83,2	4,0
Urganch	429,3	301,0	87,0	41,3
Hazorasp	376,6	332,4	36,3	7,9
Tuproqqal’a	180,8	133,5	43,1	4,2
Xonqa	419,1	299,6	105,8	13,7
Xiva	446,3	355,0	79,0	12,3
Shovot	266,5	229,6	26,0	10,9
Yangiariq	253,6	220,2	30,8	2,5
Yangibozor	264,7	190,9	68,4	5,5

Viloyatda bajarilgan qurilish ishlarining iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy qismi bino va inshootlar qurilishi (3534,0 mlrd. so‘m) ga to‘g‘ri kelib, viloyat umumiy hajmida 72,2 %ni tashkil qildi. Shu bilan birga, fuqarolik qurilishi (1152,4 mlrd. so‘m) ob’ektlari bo‘yicha bajarilgan qurilish ishlari viloyat umumiy hajmining 23,6 %ni hamda ixtisoslashtirilgan qurilish (205,2 mlrd. so‘m) ishlari 4,2 % ni tashkil etdi.

Statistik ko‘rsatkichlarga izohlar

Nomoliyaviy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar – bu real mablag‘larni yaratishga yo‘naltirilgan investitsiyalar bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi: asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar, kapital ta’mirlashga xarajatlar, nomoddiy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar (patentlar, litsenziyalar, dasturiy mahsulotlar, er maydonlaridan va tabiiy resurslardan foydalanish huquqlari va boshqalar).

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarga - barcha turdagi qurilish ishlariga qilingan xarajatlar; asbob-uskunalarni montaj qilish bo‘yicha xarajatlar; mashina, asbob-uskunalar (montaj talab etiladigan va talab etilmaydigan), transport vositalari, jihoz va xo‘jalik inventarini sotib olish; boshqa kapital ishlar va xarajatlar kiradi. Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmlari to‘g‘risidagi ma’lumotlar, ilgari boshqa tashkilotlarning asosiy fondlarida hisobga olingan asbob-uskunalar, binolar va inshootlar (yoki ularning ehtiyot qismlari)ni sotib olishga qilingan xarajatlarsiz keltirilgan.

Chet el investitsiyalari – asosan kelgusida foyda olish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi hududidagi korxona va tashkilotlarga kiritilgan chet el kapitali.

Investorlar – yuridik va jismoniy shaxslar bo‘lib, qarorlarni qabul qiluvchi va o‘z mablag‘lari, qarz mablag‘lari yoki jalb qilingan mablag‘larni investitsiya ko‘rinishida investitsion loyihalarga kiritishni amalga oshiruvchi hamda ulardan maqsadli foydalanilishini ta’minlab beruvchi investitsion faoliyat sub’ektlari hisoblanadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar – bu korxonaga to‘liq egalik qiluvchi yoki korxona aksionerlik kapitalining 10 foizidan kam bo‘lmagan qismini nazorat qiluvchi, ya’ni korxonani boshqarishda ishtirok etish huquqigi ega bo‘lgan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investor yuridik yoki jismoniy shaxs tomonidan kiritilgan investitsiyalar.

Buyurtmachilar – investitsion jarayonning qatnashchilari. Buyurtmachi sifatida investorning o‘zi, shuningdek investor tomonidan amaldagi korxonalarni, binolarni, inshootlarni yangi qurilishi, qayta ta’mirlash, kengaytirish va texnik qayta qurollantirishni amalga oshirishlari uchun vakil etib tayinlangan jismoniy va yuridik shaxslar faoliyat ko‘rsatishlari mumkin. SHu bilan birga buyurtmachi investitsion jarayon qatnashchilarining tadbirkorlik va boshqa faoliyatiga, agarda ular orasidagi shartnomada nazarda tutilmagan bo‘lsa aralashmasliklari lozim.

Pudratchi – kapital qurilish uchun pudrat shartnomasi asosida bino va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish-montaj, qayta ta’mirlash, kapital ta’mirlash hamda texnologik va boshqa uskunalarni montaj qilish, sozlash va boshqa pudrat ishlarini bajarish bilan shug‘ullanadi.